І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J 07303
Телефони (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250
(212) 227-5251

РІК LXXXI. Ч. 80. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК СУБОТА, 27-го КВІТНЯ (APRIL) 1974 No. 80. VOL. LXXXI.

Національна Фільмова Рада Канади стає багатокультурною

Оттава (КС). — Коли Королівська Комісія Двомовности і Двокультурности заохотила публічні корпорації покласти наголос на багатокультурність Канади, Національна Фільмова Рада виконала це доручення без великого труду. Впродовж багатьох років вона продукувала фільми різними мовами, щоб дати світові уявлення про Канаду. Деякі з тих фільмів негайно розповсюджувано для висвітлення в Канаді. У міжчасі Національна Фільмова Рада вислала дослідчу групу у подорож по цілій Канаді, щоб довідатися, які фільми етнічні групи хотіли б побачити. В результаті тих дослідів Рада виробила декілька фільмів мовами кантонською, грецькою, польською й українською і має в пляні виробити інші мовами арабською, данською, голляндською, фінською, німецькою, італійською і японською.

Покищо Національна Фільмова Рада має фільми в 19-ох мовах, разом 360 фільмів. Деякі з них перекладено на дві або більше мов. Типовими є фільми „Наша вулиця" — проникливе зображення бульвару св. Лаврентія у Монтреалі; „Курилик", —10-хвилинний кольоровий фільм про українського мистця, який виріс на преріях і „Білий корабель" про португальську риболовну фльоту біля побережжя Ньюфавнленду. Відбитки тих фільмів зберігаються у бібліотеках Національної Фільмової Ради у п'ятьох централях по цілій Канаді — Галіфакс, Монтреал, Торонто, Вінніпег і Ванкувер.

„Просвіта" в Арґентині відзначає 50-річчя

Буенос Айрес. — Українське Товариство „Просвіта" в Арґентині відзначатиме в цьому році своє 50-річчя. З цього приводу відбудеться цілий ряд ювілейних імпрез та академій. Тепер основним завданням Товариства є українське шкільництво. Працюючи в системі Української Центральної Ради, що є громадською надбудовою українських організацій в Арґентині, провід „Просвіти", гостро порушив справу активної допомоги українського громадянства в Арґентині рідному шкільництву. Можливості вивчати рідну мову є тепер більші, як будь-коли перед тим, тим більше, що при катедрі Покрови Пресвятої Богородиці в Буенос Айресі існує Філія Українського Католицького Університету, що її створено за почином і допомогою Патріярха Йосифа. „Просвітляни" діють тепер під гаслом: „І чужого научайтесь, свого не цурайтесь!". Головою „Просвіти" є тепер Богдан Качор.

Проф. В. Кубійович і д-р А. Фіґоль в Австралії

Сідней, Австралія. — Як повідомив український тижневик в Австралії „Вільна Думка", проф. Володимир Кубійович і д-р Атанас Фіґоль прибули 15-го квітня ц. р. до Австралії. Метою їхньої поїздки є збірка дальших фондів на закінчення Енциклопедії Українознавства. Їхній приїзд на австралійський терен спонзарують не тільки Крайова Управа НТШ, але також всегромадська централя Союз Українських Організацій в Австралії. Обидва вчені відвідають Сідней (17-20 квітня), Брізбен (21-24), Мельбурн (25-27), Аделайду (28-30) і Перт (1-5 травня). Поїздка проф. В. Кубійовича і д-ра А. Фіґоля проходить під гаслом „25 років появи ЕУ".

Новий наступ СССР на польську культуру

Варшава. — Польські літератори і взагалі культурні діячі помітно стурбовані поголосками про скликання надзвичайної конференції сателітних країн для обговорення справ „соціялістичної культури". Побоювання збільшилися, як у Варшаві появився документ, підпільно поширюваний, в якому говориться, що совєтські літератори настирливо домагаються зміни відношення до тих літераторів, які вилamлюються з-під „ідеологічної" контролі.

Центральний комітет комуністичної партії Польщі ще не зайняв до цих „поголосок" офіційного становища, але в міністерстві культури заявили, що хоч партія не наміряє повертатися до соцреалізму, то це не значить, що вона (партія) буде довго толерувати „хаос" на культурному відтинку і „брак ідеологічних критеріїв". Існує загальне переконання, що нова культурна політика не вийшла з ініціятиви польського ЦК, але є радше совєтським тиском. Однак в польських літературних колах панує оптимістичне переконання, що заплянована конференція для розгляднення справ культури не може вже в сьогоднішніх часах пропонувати дуже радикальних змін, бо всякі зміни, що вбмежують свободу літературної творчости, досі були безуспішні.

ВИСТАВКА КАРТИН ГУЦАЛЮКА У ВАШИНҐТОНІ

Вашинґтон. — В суботу, 4-го травня 1974 р. о год. 6:30 вечором в залі парафії св. Апостола Андрія Первозванного при 4842 — 16-та вулиця у Вашинґтоні відбудеться відкриття виставки картин мистця Любослава Гуцалюка. Вступне слово виголосить Ростислав Хомяк, а Л. Гуцалюк виголосить коротку доповідь. В неділю виставка буде відкрита від год. 12 до 6 вечором.

Шахові першості УСЦАК відбудуться 4 і 5 травня в Детройті, Міш.

Згідно з обіжником Української Спортової Централі Америки і Канади, цьогорічні шахові першості українців Америки і Канади відбудуться 4-го і 5-го травня 1974 р в Детройті. Ці індивідуальні першості будуть проведені в п'яти рундах швайцарської системи і за три перші місця в кожній конкуренції одержуть переможці мандрівні чаші УСЦАК та грошові нагороди. Господарем змагань буде УСК „Черник" з Детройту, а провідником турніру ланковий шахів Богдан Миндюк. Зголошення до участи в цих українських шахових першостях приймає разом із вписовим по $10.00 від шахіста д-р О. Лебедович на адресу: Dr O. Lebedowych, 124 Navarre Place, Detroit, Mich. 48207. Tel.: (313) 964-3838

КІНЕЦЬ АВТОРИТАРНОГО РЕЖИМУ В ПОРТУҐАЛІЇ; ВІЙСЬКОВІ КОЛА ЗАПОВІДАЮТЬ ВИБОРИ І ДЕМОКРАТИЗАЦІЮ КРАЇНИ

Лісбона. — Успішний військовий переворот в Портуґалії 25 квітня поклав кінець понад 40-річному авторитарному, антидемократичному режимові у цій країні, встановленім д-ром Антоніо де Олівейра Саллязаром, який на посаді португальського прем'єр-міністра від 1928 до 1968 року був фактично диктатором Портуґалії. Диктаторсько-авторитарний режим продовжував його наступник Марсельо Каетано, маючи повну підтримку президента Амеріко Томаза. Військовий переворот очолили генерали Антоніо де Спіноля та Франціско да Коста Гомес. Переворот відбувся під гаслом демократизації Портуґалії, закінчення війни у португальських колоніях в Африці і повної реорганізації португальської держави, яка мала б стати своєрідним коммонвелтом націй. Згідно з найновішими повідомленнями, уряд Марсельо Каетано намагався ставити спротив військовим з'єднанням, але досі вірні урядові частини Національної ґвардії перейшли на сторону реґулярних військових з'єднань. Не маючи іншого виходу, прем'єр-міністер Каетано, президент Томаз та кількох міністрів, які схоронилися були у військових бараках Національної ґвардії, здалися військовій хунті. Всіх їх, за винятком міністра закордонних справ, перевезено на острів Мадейру. Військовий переворот був настільки добре підготований, що урядові чинники не мали змоги зорганізувати спротиву. У перестрілці, як інформують, загинув тільки один чоловік, а кільканадцять осіб було поранених.

Військова хунта, яку очолює ген. Антоніо де Спіноля, видала проклямацію до населення країни, з'ясовуючи причини перевороту. У проклямації наголос покладено на неуспіх уряду у заходах розв'язати питання африканських колоній Анґолі, Мозамбік і Портуґальської Ґвінеї. Військова хунта видвигнула обвинувачення проти поваленого режиму за те, що він позбавив населення політичних і громадянських прав. Зі свого боку, хунта задеклярувала свою рішеність „врятувати країну і повернути португальському народові громадянські свободи, яких він був позбавлений". Військова хунта, яка перебрала у свої руки владу в країні від імени т. зв. Руху Військових Сил, заповіла перевести у можливо найскорішому часі загальні вибори в країні до конституційної національної асамблеї, яка спираючись на „репрезентації і вільних виборах уможливить вибрати нації власну форму соціяльного і політичного життя".

Ген. Антоніо де Спіноля, який очолив переворот, вже давніше у своїй книжці „Портуґалія і майбутнє" видвигнув проєкт реорганізації держави з пляном звільнення африканських колоній. Очолюючи у свій час колоніяльну війну в Анґолі, а відтак у Портуґальській Ґвінеї проти місцевого повстанського руху, він дійшов до переконання, що під сучасну пору Портуґалії не під силу втримати її колоніяльні володіння і що в інтересі Портуґалії є ці колоніяльні володіння ліквідувати, даючи колоніяльним народам незалежність в рямках „португальської спільноти народів". У зв'язку з спробою військового перевороту в Портуґалії в березні, уряд звільнив Спінолю 14 березня з його становища заступника шефа збройних сил Портуґалії.

Президент Ніксон заповідає поліпшення економічного стану країни

Джексон, Міссісіпі. — Промовляючи тут у четвер, 25-го квітня, перед понад 10-тисячною публікою, президент Ніксон заявив, що в економічному поняттю 1974-й рік буде „добрим роком", а 1976-ий повинен бути роком „найбільшого добробуту" в історії Америки. Промову Президента публіка часто переривала бурхливими оплесками та викликами підтримки, а тільки мала група молодих людей з транспарентами протестувала проти Президента, але не в Колізеї, де він промовляв, а на дворі. Президент Ніксон прибув до Джексону, щоб взяти участь у відзначуванні 25-річчя Економічної Ради стейту Міссісіпі. Разом з ним прибули його дружина п-і Пет Ніксон і обидва демократичні сенатори з Міссісіпі, сен. Джеймс Істленд та сен. Джон Стенніс.

У своїй промові Президент наголошував „що є добре з Америкою" й цілком не заторкнув питання „імпічменту", чи Вотерґейту. Він заявив, що економіка країни поновно підніметься, особливо настануть поліпшення в автомобільній та будівельній індустріях, в яких тепер відчувається найбільше сповільнення. Президент сказав, що в другій половині року сповільниться інфляція й тому 1974-ий рік взагальному буде „добрим роком", хоч не таким добрим, як 1972-ий, чи 1973-ій роки. А 1976-ий, сказав президент Ніксон, буде не тільки роком „найбільшого добробуту", а також роком „найбільшої свободи". Він висловив думку, що інфляційний зріст в цінах може бути припинений збільшенням продукції, а не „безвідповідальними" методами, наприклад, зменшенням податків. Як відомо, ряд чільних демократичних законодавців власне пропонують редукцію в податках. Взагальному, президент Ніксон висловлювався дуже оптимістично про сучасне й майбутнє Америки. Він, наприклад, сказав: „В Америці тепер більше можливостей, більше добробуту, більше свободи ніж в будь-якій країні світу". Президент і його дружина повернули до Вашинґтону ще в четвер вечером і взяли участь у прийнятті для голів стейтових комітетів Республіканської партії та для членів Республіканського крайового комітету.

Демократичні сенатори пропонують задержати контролю над деякими ділянками економіки

Вашинґтон. — Демократичні сенатори схвалили резолюцію, яка пропонує задержати урядову контролю над деякими ділянками економіки навіть після 30-го квітня, тобто після дня, коли перестане діяти закон, який надавав Урядові, точніше Раді для коштів прожитку, право контролювати ціни та платні. „Кокус" демократичних сенаторів, який відбувся в середу, 24-го квітня, постановив старатися, щоб ще перед тим реченцем цілий Сенат проголосував над цим питанням. Досі багато демократичних сенаторів вважали, що контроля над всіми ділянками економіки, крім нафтової індустрії, повинна бути закінчена в кінці цього місяця. Думають, що деякі з них змінили свою думку й тепер рекомендують задержати контролю над деякими ділянками економіки, бо переконалися, що тотальне знесення контролі дуже збільшило б інфляцію. Демократичний „кокус" не рішив над якими ділянками економіки треба було б задержати контролю, але окремі сенатори мають представити свої пропозиції протягом кількох наступних днів.

За продовженням урядової контролі над цінами та платнями деяких ділянок економіки заявився також Джон Данлеп, голова Ради для коштів прожитку, яка мала б припинити свою діяльність 30-го квітня. Данлеп заявив кореспондентам, що ця справа була обговорена на нараді з президентом Ніксоном і що Президент правдоподібно погодився б на продовження обмеженої контролі. Він сказав, що коли контроля буде знесена цілком, то можна сподіватися, що споживачі платитимуть багато більше за такі продукти широкого вжитку, як автомобілі, цигарки, алькоголічні напитки, заморожені та консервовані харчові продукти, меблі, а також що дуже зростуть ціни в таких індустріях, як продукція сталі, міді, в будівельній індустрії та в установах опіки над здоров'ям.

Чілійські єпископи таврують хунту

Сантіяґо, Чіле. — Католицька ієрархія Чіле наятаврувала військовий уряд цієї південноамериканської країни за застосування тортур відносно політичних в'язнів, за самовільні та довготривалі притримання осіб поліційними чинниками, а також твердила, що хунта спричинює безробіття в цій багатій країні, звільнює людей з праці з огляду на їхні політичні переконання та впроваджує економічну політику, яка пересуває економічні обтяження на вбогих. У своїй заяві, оприлюдненій Кардиналом Раулем Сільва Генрікезом, католицькі єпископи заявили, що Чіле живе „в кліматі непевности та страху". Єпископи заявили, що не сумніваються „в добрій волі" хунти, але, як пастори, вважають, що політика військового уряду створює перешкоди для замирення між окремими прошарами чілійського суспільства. Замирення, твердить католицька ієрархія, може наступити тільки тоді, коли будуть респектовані й забезпечені людські права, ґарантовані Об'єднаними Націями та підтримані на Другому Ватиканському Соборі.

На цю заяву католицької ієрархії гостро зареаґував генерал Ґуставо Лей, один із членів військового уряду. Генерал Лей сказав, що має „велику повагу до церкви", але вважає, що єпископи, як багато інших людей, попали під вплив марксизму. Він повідомив, що військовий уряд невдовзі розпочне судові розправи проти всіх притриманих політичних в'язнів і звільнить тих, проти яких немає жадних доказів. Генерал Лей додав, що хунта вимагатиме, щоб із чужоземних амбасад у Сантіяґо якнайшвидше виїхали за кордон всі ті чілійці, які в амбасадах одержали політичний азиль.

Коментатори вказують, що ця заява католицької ієрархії є найгострішою досі критикою політики хунти з боку Церкви, яка охоплює коло 90 відсотків громадян Чіле. Опоненти, як і прихильники військового уряду, вже довший час вимагали, щоб католицька ієрархія нарешті окреслила своє становище щодо політики хунти. Заява ієрархії є власне відповіддю на ці домагання.

Пентаґон плянує зменшити кількість атомової зброї в Европі

Вашинґтон. — Секретар оборони Джеймс Шлесінджер тепер розглядає можливість редукції атомової зброї в руках американських військових з'єднань у Европі, а також плянує зменшити число ракет і літаків, які перебувають у бойовому поготівлі. Речники Пентаґону повідомили, що Шлесінджер вже почав переконувати европейських союзників Америки, а також командування американських збройних сил, що ЗСА держать в Европі більше атомової зброї, ніж потрібно. Він твердить, що Америка, держачи так багато атомових ракет і літаків у бойовому поготівлі, може нехотячи спровокувати ворога першим вжити атомову зброю. Таким чином, на доручення Шлесінджера, Пентаґон розпочав першу від 1950-их років перевірку своєї політики відносно атомової зброї в Европі. У 1950-их роках, за каденції президента Айзенгавера, Пентаґон почав узброювати свої військові частини в Европі атомовою зброєю, в надії, що атомова зброя збалянсує перевагу, яку Совєтський Союз мав у вояках. Шлесінджер тепер переконався, що атомова зброя не може цілком заступити конвенційної мілітарної сили й плянує скріпити боєздатність конвенційних частин американської армії в Европі, а в той самий час зредукувати там кількість американської атомової зброї.

Присуджено ленінські премії 1974 року

Москва. — В газеті „Правда" з 22 квітня появилося повідомлення про „Постанову ЦК КПСС і Ради міністрів СССР про присудження ленінських премій 1974 року в галузі науки, техніки, літератури, мистецтва та архітектури". Серед відзначених в галузі науки і техніки є Олександер В. Кірсанов, член Академії наук Української ССР. О. В. Кірсанов є директором Інституту органічної хемії Академії наук УССР. Премію присуджено йому за досягнення у дослідах фосфазореакції і реакцій окислювального і мінування фосфор- і сірковмісних сполук. Ніхто з українців не дістав премій в ділянці літератури, мистецтва і і архітектури. В галузі науки і техніки присуджено премії десяти науковцям, а десять в галузі літератури, мистецтва і архітектури.

Відбувся XVII з'їзд Комсомолу СССР

Москва. — За повідомленнями ТАСС і совєтської преси, тут відбувся XVII з'їзд ВЛКСМ (комсомолу), який був подуманий як особливої ваги демонстрація тісної єдности мільйонів молоді в СССР з КПСС. З'їзд почався ранком 23 квітня з участю членів Політбюро ЦК КПСС на чолі з Л. Брежнєвим. Наради з'їзду відкрив перший секретар ЦК комсомолу Е. М. Тяжельніков, який того ж дня подав звідомлення з праці Центрального комітету. Головною точкою першого дня нарад, однак, був виступ генерального секретаря ЦК КПСС Л. Брежнєва, який у своїй промові порушив різні аспекти совєтської внутрішньої і зовнішньої політики, зупиняючися над тим, якою в цьому пляні має бути роля комсомолу. Брежнєв в першій мірі відзначив окрему ролю комсомолу в процесі запляннованого освоювання нечорноземних цілинних земель російської півночі. Крім того, Брежнєв звернув увагу на намагання Заходу підірвати „стійкість" совєтських людей своєю пропаґандою, в першій мірі на відтинку літератури. Він підкреслив, що „окремі відщепенці і заблукані люди також і в нас намагаються підспівувати нашим клясовим, ідейним ворогам. Але всі їх труди показались марними. Грунт в нас крайне непригожий для вирощування бур'яну". Про те, які завдання перед комсомолом на найближчі роки, говорив у своєму звіті Е. Тяжельніков. Понад 34 мільйони комсомольців мають важливу функцію бути помічним рам'ям КПСС, зокрема на відтинку господарства. В 1973 році на спеціяльни проєкти спрямовано 11 загальносоюзних ударних комсомольських груп, а під сучасну пору 139 всесоюзних будівельних проєктів є обслуговувані комсомольськими відділами. Літом 1974 року ЦК Комсомолу запляннував спрямувати 47 тисяч студентів з усіх республік на цілинні нечорноземні обшари в північній Росії. Картину того, в якій мірі совєтський режим використовує молодь, дали виступи комсомольських лідерів з окремих республік. Коли йдеться про Україну, то згідно з тим, що говорив на з'їзді перший секретар ЦК комсомолу України А. М. Гіренко, понад 6 мільйонів українських хлопців і дівчат під сучасну пору „змагаються за виконання плянів і підвищених соціялістичних зобов'язань". Той же Гіренко виступив з додатковою пропозицією, щоб 29 вересня 1974 року влаштувати т. зв. всесоюзний молодіжний недільник при будівництві Байкало-Амурської маґістралі. Йдеться тут про висилку на Сибір тисячів молоді, які безкоштовно мали б вкласти свій труд в освоєння російської тайги.

Дорадник канцлера Брандта арештований за шпигунство

Бонн. — Західньонімецька поліція арештувала 25 квітня Гюнтера Гілляме, політичного дорадника канцлера Віллі Брандта, обвинувачуючи його у шпигунстві на користь Східньої Німеччини. Головний німецький прокуратор Людвик Мартін повідомив, що Гілляме признався до вини і що в минулому він був офіцером у східньонімецькій армії та співробітником східньонімецької розвідки. Разом з ним арештовано його дружину та кільканадцять його співробітників. Як інформують, західньонімецька поліція розкрила цілу комуністичну шпигунську сітку з осідком в Бонн і до того в самому центрі західньонімецького уряду. Гюнтер Гілляме прибув до Західньої Німеччини як „втікач" перед 18-ти роками і тут в скорому часі активізувався в рядах Німецької соціял-демократичної партії. По приході до влади в Німеччині соціял-демократів Гілляме став на початку 1973 року одним з довірочних дорадників канцлера Брандта, що очевидно, створило для нього прекрасні умови шпигунської діяльности. Як інформують з Бонн, опозиційна партія Християнських демократів плянує використати найновіший шпигунський скандал в уряді В. Брандта для кампанії проти Брандта і соціял-демократичного уряду.

Нові мости через Дніпро і Десенку

Київ. — Газета „Радянська Україна" з 21 квітня інформує про спорудження т. зв. Північного мостового переходу, на який складаються два мости через Дніпро і Десенку. Будівництво мостів, які мають пов'язати місто Київ з дніпровським лівобережжям в районі Києва, почалося перед трьома роками. Якраз тепер відбувся монтаж останньої секції мостового прольоту через річку Десенку. З цієї нагоди туди прибули представники компартії і уряду на чолі з В. В. Щербицьким, першим секретарем Компартії України, які, як пише газета, безпосередньо знайомилися з ходом будівельних робіт. Потреба в додаткових мостах виринула у зв'язку з розбудовою дніпровського лівобережжя в районі Києва, яке досі вважалося пустирем. Згідно з пляном, перший будівельний комплекс, який простягається більш як на 6 кілометрів, буде відкритий під кінець 1974 року.

Закінчився кінофестиваль СССР

Баку. — Згідно з повідомленням ТАСС, тут закінчився 21 квітня УП всесоюзний кінофестиваль. В цьому представницькому фестивалі взяло участь понад 100 мистецьких, мультиплікаційних, хронікально-документальних і науково-популярних фільмів, створених в 1973 році в СССР. Головну премію фестивалю присуджено режисерові і акторові Василеві Шукшинові за фільм „Калина червона" („Мосфільм"). Перших премій удостоїлись фільми „У бій ідуть самі старики" (кіностудія імени Довженка), „Лютий" (Казахфільм"), „Мелодії Верійського кварталу" („Грузіяфільм"). З науково-популярних і документально-повнометражних фільмів першу премію одержала м. ін. Київська студія науково-популярних фільмів за фільм „Комп'ютер і загадка Леонардо". Нагороди признано також великій групі майстрів кіно.

25-ЛІТТЯ СВЯЩЕНСТВА ВЛАДИКИ АНДРІЯ САПЕЛЯКА

У місяці червні 1974 р. українці в Арґентині відзначатимуть ювілей Преосвященного Владики Андрія Сапеляка, а саме 25-річчя священства. Владика Андрій одержав тайну священства у Празник Верховних Апостолів Петра і Павла, 29-го червня 1949 р. Свячення відбулись в Колеґії св. Йосафата в Римі. Святителем був Владика Іван Бучко.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc., 30 Montgomery St., Jersey City, N.J. 07303.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Передплата: на рік — $24.00, на пів року — $12.50, на 3 місяці — $6.50. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

На варті беззаконня

Цього року 18 квітня в СССР відзначувано 50-річчя Верховного суду СССР. З цієї нагоди совєтське пресове агентство ТАСС опублікувало статтю „50 років на варті закону" на основі розповіді голови Верховного суду СССР Л. Смірнова. Знову ж на сторінках „Правди" з 18 квітня той же Л. Смірнов опублікував статтю „На варті законности і правопорядку". Згідно з твердженням Смірнова, „створений у відповідності з договором про утворення СССР і першою конституцією країни Рад, Верховний суд на всіх етапах існування нашої держави виконував важливі функції охорони радянського суспільного і державного ладу, гарантованих законом політичних, трудових, житлових та інших прав громадян СССР і законних інтересів державних і громадських підприємств, установ і організацій". Л. Смірнов твердить, що „за останні роки зміцніли і набрали дальшого розвитку живі зв'язки Верховного суду СССР з верховними судами союзних республік, з усіми судами країни... Слід відзначити, що свою роботу Верховний суд СССР проводить у тісному контакті з прокуратурою, яка здійснює найвищий нагляд за виконанням законів в нашій країні".

Очевидно, ніхто не буде оспорювати твердження, що суд повинен стояти на варті законности і правопорядку та повинен гарантувати пошанування основних прав людини. Але совєтська теорія і совєтська практика — дві різні справи, що чи не найкраще ілюструється власне на відтинку совєтського судівництва, починаючи від самих найнижчих т. зв. народних судів до верховних судів республік і Верховного суду усього СССР.

Клясично увіковічнив це совєтський письменник-лавреат А. Солженіцин у своєму творі „Архіпелаг ГУЛаг", пишучи: „Так, не суддя судить — суддя одержує тільки заробітну платню, судить інструкція! Інструкція 37-го року: десять - двадцять - розстріл. Інструкція 43-го: двадцять каторги - повішання. Інструкція 45-го: всім кругло по десять плюс п'ять позбавлення прав (робоча сила на три п'ятирічки). Інструкція 49-го: вісім кругло по двадцять п'ять". Спостереження А. Солженіцина можна б доповнити численними даними на тему совєтського суду, що їх подали українські політичні в'язні вже 60-х і початку 70-х років. Візьмімо, для прикладу, свідчення В. Чорновола, Ю. Шухевича, С. Караванського, братів Горинів, Д. Шумука, а зокрема В. Мороза „Замість останнього слова", щоб побачити, що собою насправді являє совєтське судівництво. Совєтські судді судять, як каже В. Мороз, „не за вину... Нас судять залежно від тієї ролі, яку ми граємо у небажаних вам процесах".

Совєтський суд — особливий суд за своїм характером, завданням якого є не стояти на варті законности, а зловживати законами, охороняти беззаконність і виправдувати топтання основних прав людини з боку державних поліційних чинників. На варті суцільної беззаконности стоїть совєтський Верховний суд уже п'ятдесят років.

Публічна опінія

Клясичне окреслення демократичної системи дав Абрагам Лінкольн у своїй історичній промові в Ґеттисбурґу сто одинадцят років тому, назвавши її „владою народу, через нарід і для народу". Ця „влада народу" полягає не тільки в тому, що нарід сам вибирає собі свій державний провід, але й має конституційно забезпечене право „займати становище" до всіх починів Уряду і їх схвалювати чи критикувати. Очевидно, що в такій системі всі ділянки Уряду, як і поодинокі установи та інституції повинні рахуватися з тим, що називаємо публічною опінією, яку з черги інтерпретується як результат - висновок з інтеліґентної дискусії.

Цікавим прикладом такої публічної опінії може послужити теорія - пропозиція проф. Вілліяма Г. Петерсона, зреферована кілька тижнів тому на сторінках відомого журналу „Ю. С. Ньюз енд Ворлд Ріпорт" відносно боротьби із схоплюванням людей для викупу. Професор запропонував, щоб поза законом поставити не тільки схоплювання, але також і викуп. Значить, що кожна родина чи людина, яка заплатила б схоплювачам вимаганий ними викуп, поступила б проти закону і була б карана.

Дебата, яка розвинулася на цю тему на сторінках того ж журналу, типова для публічної „інтеліґентної дискусії", з якої можна буде зробити відповідний висновок. Думки, як звичайно у вільному суспільстві, поділені. Одні погоджуються з пропозицією проф. Петерсона, інші її гостро засуджують, вважаючи, що кара спадала б не на злочинців, але на їх жертви. Очевидно, що є ще й інші пропозиції, наприклад, думка, щоб вимагану схоплювачами суму викупу давати не їм, але тому чи тим, хто причиниться до їхнього арешту і засуду.

Згадуємо про публічну опінію та наводимо приклад, бо це одна з тих ділянок і привілеїв та обов'язків вільного суспільства, в яких ми, українці, поважно відстаємо. В нашій громаді є багато справ, які заслуговували б на публічне обговорення, з якого можна б поробити відповідні висновки. На жаль, у нас кожна чи майже кожна дебата зараз свою арґументацію повертається якщо не до Трипільської культури та щонайменше до Київської Русі, розтягається в безконечність, часто з дебати переходить в лайку і рідко коли доводить до якогось путнього висновку. В цьому відношенні нам не пошкодило б, якби ми не тільки „і чужому навчились", але й „свого відцурались".

Література має служити комунізмові

Тбілісі, Грузія. — Як інформує „Літературна ґазета", у столиці Грузії почалися 23-го квітня наради Ради для справ критики і літературознавства Спілки письменників СССР. Згідно з інформацією газети, „образ комуніста в совєтській літературі — така є тема всесоюзної творчої наради письменників і критиків, що її відбуває Рада для справ критики і літературознавства при правлінні Спілки письменників СССР в Тбілісі з 23 до 27 квітня". Автори А. Борисов та Е. Шпілєвая, пишучи на тему цієї наради, відзначають, що „у творенні нового, як і в огні війни, життя кожен раз висувало і висуває на передний фронт боротьби комуніста. І тому художник, який прагне чесно і правдиво, у всій повноті осмислити свою добу, не може пройти попри цей образ, який завжди найбільш гостро і усвідомлено висловлює смисл дійсности".

Я. Гайвас

ПЕРЕСЕЛЕННЯ, ЧИ РОЗБУДОВА?

Усіляка „г о с подарка людьми", якщо можна вжити такого вислову, всіляке плянування нашої „популяційної політики" зводяться остаточно до такої альтернативи: намагатися переселити з країн сьогодні убогіших, слабше розвинених, або таких, де нас мало, де ми в очевидному й довготривалому спадку, або де нам, як національно - культурній групі, та поодиноким нашим людям не відповідає культурно - політична атмосфера, до країн відповідніших, або присвятити свої засоби й заходи зміцненню нашого елементу, піднесенню його, поглибленні його ролі й значення в даній країні, та його в житті нашої цілости, його розбудові. Один і другий почин вимагають значніших засобів і більше зорганізованої людської енергії, ніж ми колинебудь дотепер мобілізували. Ідеться про масові зрушення, про акції, які торкають соток і тисяч людей!

Оце в остаточному рахунку дві можливості що перед нами й ми їх величину, обсяг і наслідки, мусимо виразно бачити перед собою, заки рішимося і заки приступимо до діла. Тут не може бути якоїсь схеми, чи всеобіймаючої реґули. Бо коли немає сумніву, що добре було б з таких країн як Чіле, чи Урагвай, де наших людей небагато, вивезти їх, то у відношенні до такої країни, як Австралія, де їх теж небагато, ніхто, мабуть, не поважився б давати таку пораду.

Дуже складне положення у відношенні до сателітних країн. Ті країни поза залізною заслоною, де нашого населення десятки, чи сотки тисяч, намагаються усіма способами розбити нашу компактну масу, послабити нашу національну свідомість і спаяність та зовсім придушити наш національно-культурний розвиток. Вони найрадше позбулись би наших людей, але... „старший брат" стоїть за плечима, а з нього зоологічний страх перед нашим існуванням, а ще більше перед нашим ростом і розвитком у світі. І тому він негайно інтервеніює, де заіснує хоч би тінь такої можливости. Кожна наша газета, книжка, кожен наш успіх індивідуальний і збірний пече його до живого. Ганяються його емісарі по всіх закутках світу, роблять що тільки можуть, що їхній страх і злоба підкажуть, щоб нам шкодити й кидати нам колоди під ноги. Патологія їхнього поступування доводить до таких абсурдних кроків, як відмова однієї з підсовєтських п р огулянок відвідати будинок міської управи міста Торонто, на якому з нагоди Другого СКВУ повівав український прапор.

В одній, чи двох газетних статтях, не можна зайнятися цілим українським „світом" у світі. На це треба книг. Тому в нашому випадку обмежимося до Південної Америки, а навіть тільки до Бразилії. Бо, як це нам недавно у своїх публічних доповідях і виступах в ЗСА з'ясував найбільше поінформований і компетентний інспектор Михайло Данилишин, про другу південноамериканську країну з великою масою наших поселенців, Арґентину, тільки в Бразилії життя видатно послабло. В Арґентині, за його словами, живе біля чверть мільйона українців, з яких чимало заможніх, в біля вісімдесяти скупченнях, з тридцяткою Народних Домів, кооперативами, кредитівками, періодиками, а в першу чергу з біля сороківкою парафій з церквами двох наших головних віровизнань. Отже, коли йдеться про Арґентину, висновок може бути тільки один: їх лише треба зміцнити, а коли ми щось можемо для них зробити, то допомогти у їхніх заходах.

Цей самий інспектор Михайло Данилишин, що живе в Південній Америці, точніше в Арґентині вже 37 років, подав число українців в Бразилії на коло стоп'ятдесят тисяч. Колосальна людська сила! Тому й не диво, що долею тих людей так живо заінтересована українська громада. Приглянься ближче до їхнього життя-буття. Почнім від основного, від релігійного життя. Інспектор М. Данилишин підкреслив, що в Бразилії українська громада й церковні чинники, о.о. Василіяни, мали чималий успіх в придбанні значного числа кандидатів до священичого стану. До цього треба додати, що в Прудентополі о.о. Василіяни побудували величезний національно-релігійний осередок. Великі шкільні споруди, влаштування, друкарня, тижневик, видавництво, сотні дітей у школах. Автор цих рядків мав змогу бути з групою питомців у їхній викладовій залі. Понад два десятки молодих, на[…], інтеліґентних юнаків, які майже перфектно володіють українською мовою, яким близькі українські справи у світі і в Україні, є безсумнівним успіхом. Напруга національно-релігійного життя створила там особливу жіночу організацію „катехиток". Жінки, матері й сестри, що поза заробітковою працею увесь свій час віддають діяльності для загального добра. Інші з них працюють цілоденно. Їх ви зустрінете не лише в Бразилії, але їх висилають на допомогу в інші південно-американські країни, їх знайдете аж у „нашому" Римі при праці.

У Бразилії є славна, з великим минулим і багатою традицією, централя „Хліборобсько-Освітній Союз", з осідком у Куритибі і філіями в різних селах. Будинок цього Союзу в столиці Парани, Куритибі, великий, новий і аж проситься, щоб його наповнити життям і змістом. Правда, населення українське по селах сьогодні значно зубожіле, але відвідайте їх, а побачите з яким запалом вони вас зустрінуть. Це єдина країна, де на національні імпрези чи доповіді приходить ціла громада з підростаючими дітьми, священиком і монахинями!

Сьогодні Бразилія господарсько відстала. Але це країна майбутнього. Найбільша величиною і числом населення в південній Америці (понад сто мільйонів!), з невичерпними земними багатствами, приймає сотки й тисячі іміґрантів з романської частини Европи та з інших країн. Останніми роками прибуває туди багато японців. Ті, що мають відповідні капітали, кидаються в торгівлю й промисел, економічно слабі організують кооперативи і спілки й спільними силами швидко фінансово стабілізуються. На кожному кроці видно ріст і розбудову, а з побудовою шосейних доріг-автострад, як мають облести цілу країну як же скріпиться ритм господарського життя.

Ніяково, коли по наших селах зустрічаєте чорну нужду. Не раз, зайшовши у хату, пригадаєте собі найболючіші картини з Полісся чи Лемківщини. І це в країні де немає обмежень, де величезні багатства, де ріст економіки перевищає десять в ідсотків річно!

Отже, переселюватися? Залишаючи за собою величезні можливості на місці, здобутки цілих поколінь, починати в іншому місці зовсім з нового? А чи не краще, в легше, не простіше й не економічніше та корисніше зрушити, зміцнити, розбудувати те, що вже тут є і так чи сяк залишиться? Не перенесуться ж бо церкви і школи, Народні Доми й читальні не покинуть країни ті, що стали професіоналістами, підприємцями. Бо є і такі, хоча їх мало, абсолютно за мало.

Власне по цій лінії, у цьому напрямку — наші завдання. Допомогти зміцнити розрухати, влити нові сили й збудити місцеві енерґії, щоб разом з ними розбудувати те, що створили попередники. Це в цьому випадку. В іншому може бути інакше. Одначе є це питанням цієї української діяспори. Дивитися на ці проблеми й розв'язувати їх треба всіма її силами й засобами. Не лише матеріяльними силами, але й людьми. Тут ми доходимо до найсуттєвішого: людського пов'язання й співзалежности наших громад у світі. Власне в цьому, в розв'язці цієї фундаментальної проблеми — майбутнє українського поселення в світі.

Вступайте в члени УНСоюзу!

М. Сосоновський

А. САХАРОВ І А. СОЛЖЕНІЦИН

(2)

Розглядаючи „позитивну" частину програми Солженіцина, А. Сахаров вирізняє в ній десять основних точок, до яких займає окреме становище. Ця частина заяви А. Сахарова чи не найцікавіша і тому її наведемо в цілому, тимбільше, що у цьому випадку він над специфічними питаннями докладніше зупиняється. Ідеться тут про такі справи і проблеми:

„1. Відречення від офіційної підтримки марксизму як державної загальнозобов'язуючої ідеології („відділення марксизму від держави".

2. Відречення від підтримки революціонерів, націоналістів, партизан у всьому світі, зосередження уваги на внутрішніх проблемах.

3. Припинення опіки над Східньою Европою, відречення від насильного втримування національних республік в складі СССР.

4. Аґрарна реформа на взір П(ольської) Н(ародної) Р(еспубліки) (моє сформулювання).

5. Розвиток Північного Сходу нашої країни на основі не проґресуючої але досконалої технології без ґіґанських заводів зі збереженням окруження, спокою, грунтів і тим подібне. Очевидно, мається на увазі заселення Північного Сходу общинами добровільців-ентузіястів. Солженіцин, як мені видається, розглядає цих людей як патріотів, захоплених національною і релігійною ідеями. Іменно, їм він пропонує віддати звільнені ресурси держави, віддати висліди наукових дослідів, створити для них умови високих особистих прибутків у висліді господарської діяльности, але це, це буде форпост проти Китаю і заповідник („відстійник", як він пише) для російської нації, це буде основне джерело багатства нашої країни.

6. Припинення розпродажу національних багатств, природного газу, лісу і тому подібне, економічний ізоляціонізм, як доповнення ізоляціонізму воєнного, політичного й ідеологічного.

7. Роззброєння в границях (на які дозволяє) китайська загроза.

8. Демократичні свободи, терпимість, звільнення політичних в'язнів.

9. Скріплення родини, виховання, свобода релігійного виховання.

10. Збереження партії, але зі збільшенням ролі рад; допускається збереження основних авторитарних прикмет устрою, але з посиленням законів і правопорядку при наявности свободи совісти".

Визначивши в таких точках „позитивну" програму Солженіцина, А. Сахаров робить заввагу, що ця програма і в цій частині „викликає в мене серйозні заперечення. Не можна не погодитися з доцільністю пропозицій, які містяться в точках 2, 3. 4. А втім, я у своєму викладі мимовільно поклав наголос на пропозиції в точці 3, яка представляється мені незвичайно важливою і з моральної і з політичної точки зору. В Солженіцина ця теза подана тільки у примітці. *) Точка 1, яка вимагає скасування офіційної державної підтримки для марксизму — безспірна. Але я вже писав, що, на мою думку, не треба переціноювати ролі ідеологічного фактора у сьогоднішньому житті совєтського суспільства. Безспірні, хоч і не вперше появляються в демократичних документах, точки 7, 8, 9. Повторення їх авторитетним автором не є зайвим і вони добре обґрунтовані в листі".

Окремо займає Сахаров становище до точки 10, де мова про можливість збереження в СССР авторитарного устрою. А. Сахаров виразно проти такої пропозиції, вважаючи, що „єдиним задовільним для будь-якої країни є демократичний шлях розвитку". Російський авторитаризм Сахаров не вважає силою Росії, як це пише Солженіцин, а її слабістю і „величезним злом", бо „тільки в демократичних умовах може оформитися народний характер, здібний для розумного існування у світі, який щораз то більше ускладнюється".

А. Сахаров відкидає також пропозицію Солженіцин а щоб Росія стала на шлях ізоляціонізму. В оцінці Сахарова, ізоляція Росії і брак тісної співпраці з Заходом тільки поглиблюватиме неґативні сторінки російського життя. Крім того, сучасні вимоги науки і технологічного проґресу є такі, що їх не можна розв'язати в межах однієї країни, а їх треба розв'язувати у загальносвітовому розмірі. Інтерес СССР вимагає посилювання зв'язків із Заходом і цей зв'язок повинен йти по лінії „конверґенції" різних систем. Для СССР конечністю є демократичні свободи, в тому право на вільний виїзд з СССР і в'їзд до СССР. Ні один з народів СССР не повинен бути позбавлений цього права: росіяни, німці, євреї, українці, литовці, турки, вірмени і всі інші. Тільки при наявности того роду свободи для населення можна буде добитися демократизації країни, а в першій мірі забезпечити передумови для вільного обміну ідеями і людьми.

Основні помилки А. Солженіцина

Їх зібрав А. Сахаров на закінчення свого становища, звертаючи в першій мірі увагу на шкідливість переналошування важливост и ідеологічного моменту в житті країни. З цього випливає помилка Солженіцина, який, як каже Сахаров, хоче заступити ідеологію марксизму російським православ'ям, мовляв, „це врятує російський народ". На думку Сахарова, „насправді націоналістичн а й ізоляціоністська тенденція

(Закінчення на стор. 3-ій)

З наших буднів

ПОТОЧНА ХРОНІКА

В клюбі „Лиса Микити" на долині міста Ню Йорку, під час Свят Великодня і зараз після них, сталося декілька важливих фактів, що заслуговують на нашу увагу.

Поперше, на самий Великдень, зараз після Воскресної Утрені, вшановано тут скромно, але дуже сердечно, корифея нашого театру, славного актора й режисера, Иосипа Иосиповича Гірняка, якому тогдо в день Воскресіння Христового, Р.Б.1974-го, сповнився, слава Богу, 78-ий рік життя. Достойному Ювілятові, який сам був колись працівником клюбу „Лис Микита", відспівано грімке „Многая Літа", а потім „Христос Воскресе". Сольову партію виконував знаний бас-баритон Володимир Тисовський, той самий, котрого концерт пісень і арій відбудеться в неділю, 5-го травня, в залі Українського Народного Дому.

А в третій день Свят, у вечірніх годинах, створився тут „ад гок" „Комітет Порятунку Президента Ричарда Ніксона". Як відомо, наш президент опинився тепер у тяжких „троблях", ці самі державні урядовці, яких він іменував, шарпають його з усіх боків за податки, і це викликало зрозуміле обурення серед відвідувачів „Лиса Микити", обурення, що обернулось згодом в активне співчуття.

„Ми свідомі того, — сказано в резолюціях новоствореного „Комітету", — що в час теперішньої коекзистенційної лихоманки він, Президент, не йде нам на руку і не провадить політики в користь визвольних змагань українського народу; проте податкові справи ми вилучуємо з політичного контексту і ставимось з повним зрозумінням до витвореної ситуації, бо й хто любить платити податки!"

Зараз після схвалення резолюції, знаний гуцул з Коломиї, п. Гриць Яремгук, був обраний збірковим референтом і пішов купувати новий капелюх. І так, як справа підтримки президентові Ніксонові зустрілась з загальним обуренням, так пропозиція одного з гостей, — вислати державному секретареві Генрі Кісінджерові весільний презент від українців, не знайшов в клюбі „Лиса Микити" прихильного відгуку.

— Ми повинні нарешті закінчити раз і назавжди з вишиваною політикою! — заявила більшість присутніх. — Досить ми надавалися різним заграничним достойникам вишиваних рушників, подушок, хвартушків чи краваток! І що ми з того всього маємо?..

В дорозі винятку, і так би мовити, з куртуазії до жіноцтва, схвалено вислати молодій дружині державного секретаря, п-і Неної Кісінджер, дві гуцульські писанки, та й то дерев'яні...

І к е р.

Лука Луців

ІВАН КЕРНИЦЬКИЙ В ЛІТЕРАТУРНІЙ КРИТИЦІ

(Промова на Літературному вечорі в Ню Йорку)

(1)

Минулого 1973 року сповнилося 60 років життя Іванові Керницькому - Ікерові. Того ж року припав і 41 рік, як він надрукував був свій перший літературний твір (1932) і тепер минає 40 років від появи його першої книжки (1934). Минулого року згадували й те, що Ікер вже понад 20 років пише свої фейлетони в щоденнику „Свобода". З приводу цих ювілеїв Ікера-Керницького вийшла друком сьома збірка його творів під заголовком „Будні і неділя", на яку склалися 20 фейлетонів і стільки ж гуморесок та три довші оповідання*.

Автор передмови О. Тарнавський називає Ікера „чи не найбільш популярним письменником на нашій еміґрації, та не тільки популярним, але й загально любленим". Хотіли б ми вірити, що ця любов не платонічна, і що його найновіша, сьома книжка, „Будні і неділя" незабаром зникне з полиць книгарень, і треба буде думати про новий наклад...

Та покищо ми мали б з'ясувати собі, що нам дав наш шістдесятник впродовж понад 40 років своєї літературної праці. На цьому літературному вечорі я не хотів би говорити тільки про найновішу книжку нашого Ювілята, (я це радо зробив би, якби знав, що більшість присутніх вже її прочитали). Я бажав би зацікавити слухачів творчістю Ікера, — а не тільки найновішою книжкою Керницького, щоб читачі самі могли нею насолоджуватися під час читання, і то без нічиїх суґестій.

І. Керницький видав уже сьому книжку своїх творів. Цікаво поглянути, як критика дивилася на його попередні книжки. Зачнемо від „Святойванських в о гнів", які вийшли рівно 40 років тому у Львові у В-ві І. Тиктора. На жаль, ми не могли дістати критики Миколи Голубця на цю книжку, знаємо про неї тільки те, що вона була дуже похвальна, як про це згадував Ростислав Єндик в „Шляху Перемоги", ч. 30, 1958, оцінюючи повість „Герой передмістя". Голубець п е р е конував „скептиків у львівській каварні „Де ля пе", що його дуже прихильна рецензія на Керницького „Святойванські вогні" об'єктивна".

Осип Боднарович (псевдонім О. Дніпровський) хвалив першу збірку Ікера, але з деякими застереженнями. Він писав: „Шіснадцять нарисів свідчать про те, що в молодого автора бистрий обсерваційний хист", але додавав, що молодий автор „не знає, що зробити з заобсервованим матріялом, не вміє перетопити його у літературний твір". Боднаровичеві здавалося, що такі речі, як „Бог Предвічний", „Колядники" і „Пісня життя" — це „патріотичні аґітки", а „Крамар Сень Свистун" добрий в часописі, а не в книжці з літературними творами". Та Боднарович вірно спостеріг, що „простота взагалі — це прикмета стилю Керницького, який дуже скупий на слова. Якби боявся, щоб надміром слів не поплутати думки". Цей самий рецензент підкреслював, що сюжети до трьох нарисів Керницького були з Ню Йорку та з Бразилії, що було рідкістю тоді в нашій літературі.

О. Боднарович хвалив нарис Керницького „Святойванські вогні", які, на його думку, є „необхідним завершенням цієї збірки", бо „без того нарису збірка була б бліда і нічим незамітна". „Святойванські вогні" дають змогу ствердити, що Керницький має справжній талант. Автор вже „перетворює заобсервоване, перетоплює у своїй душі і дає нам це у літературній формі. В цьому нарисі автор взяв вже розмах... вдосконалюючи форму вислову, він поглиблює обсервацію і намагається сказати нам щось нового і цікавого".

Василь Лев в „Овиді", 1959, ч. 5, ст. 34, в збірці „Святойванські вогні" бачить „оригінальний підхід до селянської тематики", хоч сам автор „навіяний читанням творів Стефаника і його наслідувачів".

Друга збірка І. Керницького називалася „Мій світ", вийшла у В-ві І. Тиктора в 1938 р. і здобула нагороду на літературному конкурсі ТУПЖ-у. На неї вмістили ми оцінку у „Вістник-у" (1939, книга 2, ст. 153). Ми ствержували, що автор вийшов зі „школи Стефаника", і що вступний „пролог" Керницького „Мій світ" — це немов Стефаникове „Моє слово" з двома світами: сільським і міським. „Світ" Керницького — це земля, що „благословить свого блудного сина, який шукав квітки щастя на перехресних світових стежках". „В Керницького „світі" панує „строгий хлопський кодекс чести", викарбований на творчій мов криця душі, що повна неспожитої сили-потуги. А сюжети? „За товаром" — це бійка пастушків, немов у „Волині" Самчука; „Празник" — бійка сільських парубків, і в „Смерті" вмирає стара Дубасиха. Ці моменти сільського життя бували вже під пером наших письменників. Керницький намагається сказати своє оригінальне слово і деколи йому це вдасться. Нехай тільки старається бути самим собою, нехай звільниться з-під впливу наших письменників, що досі писали про село. Нехай ще пильніше прислухується до голосу теперішнього села".

Похвально відозвався про другу збірку Керницького і проф. В. Лев у згаданому „Овиді". Він твердив, що ця збірка „ виказала майже цілковиту самостійність і виробленість письменника. Тут виступив Керницький із скристалізованим поглядом на літературу і завдання письменника. Він сконкретизував сюжетність своєї творчости: селянський побут у реалістичному переданні його з усякими подробицями". Хоч вище писав критик про „майже цілковиту самостійність" Керницького, то наприкінці згадує про „впливи В. Стефаника і . Коцюбинського".

*) Іван Керницький - Ікер: „Будні і неділя". Новелі, гуморески, фейлетони. Об'єднання Українських Письменників в екзилі „Слово". Ню Йорк, 1973, ст. 175. Обкладинка й ілюстрації Едварда Козака. Передмова Остапа Тарнавського.

(Закінчення буде).

У Сан Франсіско суд наказав припинити масові обшуки негрів

Сан Франсіско. — Федеральний суддя в четвер, 25-го квітня, наказав припинити масові обшуки молодих негрів поліцією Сан Франсіско, яка розшукує за вбивником, чи вбивниками, 12-ох білих мешканців цього каліфорнійського міста. Суддя Альфонзо Зірполі заявив, що масове зупинення та обшукування чорних мужчин, яких підозрівають, що вони могли б бути цими вбивцями, прозваними „зебрами", нарушує Конституцію ЗСА. Клопотання в цій справі внесли до суду ряд негритянських організацій та Американська Унія Громадянських Прав, які твердили, що ці обшуки є „расистські". Хоча посадник Джозеф Алійото та поліційне командування заперечили ці закиди, вказуючи, що „зебри" є неграми й тому поліція зупиняла та обшукувала тільки негрів, то суддя Зірполі всеодно наказав припинити ці масові обшуки. Поліційні чинники тепер мусять мати більше доказів, ніж „загальне підозріння", щоб притримати молодого негра, заявив суддя.

А. САХАРОВ І А. СОЛЖЕНІЦИН

(Закінчення зі стор. 2-ої)

в мисленні Солженіцина, пигомий йому релігійно-патріярхальний романтизм призводять його до дуже суттєвих помилок, роблять його пропозиції утопійними і потенційно небезпечними".

Справа в тому, що в пропозиціях Солженіцина немає нічого такого, що не подобалося б совєтським вождям. „Великоросійський націоналізм, ентузіязм в освоєнні цілинних земель — чей же все це вже використовувалося й використовується, — пише Сахаров. — Відклик до патріотизму — це вже зовсім з арсеналу офіційної пропаґанди. Він поневолі з'єднується і з ославленим воєнно-патріотичним вихованням і з боротьбою проти „низькопоклонства" в недавньому минулому... Можуть сказати, що націоналізм Солженіцина не аґресивний, що він має м'який оборонний характер і має за мету врятування і віднову одної з найстраждальніших націй. З історії, однак, відомо, що „ідеологи" все були м'якші від йдучих за ними практичних політиків. В значній частині російського народу і частині керівників нашої країни існують настрої великоросійського націоналізму, які пов'язуються зі страхом попасти в залежність від Заходу і зі страхом перед демократичними змінами. Попавши на такий сприятливий ґрунт, помилки Солженіцина можуть стати небезпечними".

Закінчуючи міркування на тему „Листа" Солженіцина, А. Сахаров підкреслює, що він власне вважав за конечне виступити з критикою цього „Листа" публічно, щоб звернути увагу на його небезпечні помилки. „Лист" Солженіцина — на думку Сахарова — „важлива суспільна подія", але необхідним є вільна над ним дискусія.

„Солженіцин, — пише Сахаров — не зважаючи на це, що деякі риси його світогляду видаються помилковими, є ґіґантом боротьби за достоїнство людини в сучасному трагічному світі".

*) Мова тут про таку примітку в оригінальному тексті „Листа вождям Совєтського Союзу" А. Солженіцина: „Звичайно, таке перенесення (центр. державної уваги і центру національної діяльности на Північний Схід — М. С.) скоріше чи пізніше повинно привести до того, щоб ми зняли нашу опіку із Східньої Европи, з Прибалтики, зі Закавказзя, з Середньої Азії, може й бути з частини нинішньої України. Не може бути й мови про насильне втримування в межах нашої країни будь-якої окраїнної нації".

У справленому автором тексті „Листа вождям Совєтського Союзу", що появився у видавництві УМСА в Парижі ц.р., стор. 28, ця примітка подана так: „Звичайно, таке перенесення скоріше чи пізніше повинно привести до того, щоб ми зняли нашу опіку з Східньої Европи. Також не може бути й мови про насильне втримування в межах нашої країни будь-якої окраїнної нації."

Варто тут буде ще додати, що в оригінальному тексті А. Солженіцин на вступі говорить тільки про потреби й інтереси російського народу, відзначаючи, що його програма подумана „як спасіння і добро для нашого російського народу". Там же А. Солженіцин підкреслює, що це „не помилка на слові. Я бажаю добра всім народам і чим ближче вони до нас живуть, чим у більшій від нас залежності — тим гарячіше. Але перш усього я затривожений долею іменно російського народу, згідно з приповідкою — де народився, там і пригодився, а глибше того — з уваги на незрівняні терпіння, що їх він переніс". У справленому тексті А. Солженіцина є тільки мова про „спасіння і добро для нашого народу, до якого за народженням належите всі ви — і я". У поясненні А. Солженіцин пише таке: „Це не помилка на слові. Я бажаю добра всім народам і чим ближче до нас вони живуть і чим у більшій залежності від нас — тим гарячіше. Але передусім затривожений я долею іменно російського і українського народів, згідно з приповідкою — де народився, там і пригодився, а глибше також — з уваги на незрівняні терпіння перенесені нами".

Вечір з оселедцем в Чикаго

Старанням членкинь 12-го Відділу Українського Золотого Хреста в Чикаго відбувся традиційний вже Вечір з оселедцем. Цю присмну, популярну в нашому місті імпрезу цього року влаштовано 30-го березня в обширній, репрезентативній залі при православному соборі св. Володимира.

Як і кожного року, так й цього, столи угиналися під тягарем великої кількости різнородних фантів, призначених для виграння у популярній американській грі „бінго". На сусідньому столі виділи пізнійки із різнородними стравами, а на почесному місці пишався прославлений оселедець.

Вечір відкрила голова Відділу О. Семчишина, вітаючи гостей. Пізніше заповідачка на вечері Н. Кузик заповіла мистецьку частину, де в першій точці виступила знана декляматорка Р. Турянська, яка з чуттям продеклямувала вірш Кольчинського — „Українська пісня". Виступило також жіноче тріо „Незабудки" (О. Савин — мецо-сопрано, М. Костелина — сопрано та В. Сурівка — альт), які виконали в'язанку народних пісень легкого жанру.

Опісля пані Р. Турянська зачитала найновіший твір Зої Когут з далекої Австралії — „У нас літо..." та декілька жартів і коротких сатиричних віршів про сучасні проблеми української еміграції в Америці.

Заповідачка дуже вміло поінформувала присутніх про традиційного оселедця, запрошуючи при тому гостей до перекуски.

По вечері програма продовжувалася.

Була й льотерія, де розіграно: вишивану серветку, дерев'яного орла та порцелянову тарілку — проєкту мистця Бідняка.

Дальше приступлено до довгоочікуваної гри — „бінга", при якій час дуже скоро проминав. Тут було багато щасливих, тож щокілька хвилин завжди хтось із присутніх повертався до стола з виграшою. Були й такі, що виграли кількакратно.

Підсумовуючи, треба сказати, що товариський вечір з оселедцем — це дійсно приємна імпреза, яка втішається великою популярністю серед чикагської української публіки, яка щорічно її чисельно відвідує.

Всі прибутки з імпрези організаторки — членкині 12-го Відділу УЗХ призначують на дуже шляхотну ціль — матеріяльній допомозі потребуючим українським поселенцям у Південній Америці та в Европі.

Катерина Домашевська

Західня Німеччина та ЗСА підписали договір щодо американських військ

Вашингтон/Бонн. — Західня Німеччина та ЗСА в четвер, 25-го квітня, підписали договір, який зобов'язує Західню Німеччину призначити 2.218 більйона доларів на частинне покриття коштів вдержання американських військових з'єднань на території Німецької Федеративної Республіки. Як відомо, в Західній Німеччині відбувають службу 197 тисяч американських вояків. Переговори між Бонном і Вашингтоном в справі нового договору щодо утримання цих вояків розпочалися ще літом минулого року. Хоча в минулому Бонн також частинно покривав кошти вдержання цих вояків, то ЗСА і Західня Німеччина домагалися нового договору з огляду на деякі зміни, які наступили від підписання останнього договору. Наприклад, наступила девальвація американського доляра, а вартість німецької марки зросла. Згідно з новим договором, Західня Німеччина має закупити в Америці зброю, вартості 1-го більйона долярів, купити в Америці державні цінні папери вартости 843 мільйонів долярів, видати 225 мільйонів на модернізацію військових бараків, в яких в Німеччині перебувають американські з'єднання, та звільнити ці з'єднання від деяких податків та чиншів. Крім того, Бонн має закупити в ЗСА за 75 мільйонів дол. урані для цивільного вжитку та призначити 37 мільйонів на спільні наукові програми.